

335
E116

EMILE VANDERVELDE

SOSIALISTINEN
YHTEISKUNTA-
JÄRJESTELMÄ

Valoppaan Kirjasto

AI:3697

KUSTANTAJA
VIHTORI KOSONEN,
HELSINKI.

1912

Sosialistinen yhteiskuntajärjestelmä

Kirjottanut

EMILE VANDERVELDE,

Belgian eduskunnan jäsen, Briussin Uuden Yliopiston professori.

Ranskankielestä suomentanut

WAINÖ JOKINEN.

Valppaan Kirjasto

AI: 3697

KUSTANTAJA

VIHTORI KOSONEN, HELSINKI.

Helsinki 1907
Vihtori Kososen
Kirjapaino.

ALKULAUSE.

Tässä suomeksi julaistu kirjanen sosialidemokratian periaatteista on alkuaan kirjoitettu Venäjällä julaistavaksi, mutta on viime vuonna ilmestynyt alkukielelläkin tekijän kotimaassa nimellä „Le régime socialiste“. Katsoen tällaiseen yleiseen luonteeseensa on kirjanen erittäin sopiva suomeksikin julaistavaksi. Vilkkaine, vapaine, ranskalaisine esitystapoineen on se varmaan tervetulleeksi vaihteluksi meidän etupäässä saksalaisperäiseen sosialistiseen kirjallisuuteemme ja sitä paremmin, kun kirja pienestä koostaan huolimatta on omiaan selvittämään monia meillä perin vähän kosketeltuja seikkoja.

Suomentaja.

I. JOHDANTO.

Yksityisomaisuus ja yhteisomaisuus.

Kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa on yksityisomaisuus paljon merkitsevämpi kuin yhteisomaisuus. Sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa tulee päinvastoin yhteisomaisuus olemaan tärkeämpi kuin yksityisomaisuus. Mutta nykyisessä yhteiskunnassa ei yksityisomaisuuden huomattavampi merkitys estä yhteisomaisuuden olemassaoloa. Samoin ei sosialistisessakaan yhteiskunnassa yhteisomaisuuden huomattavampi asema estä yksityisomaisuuttakin olemasta.

Mikä on oleva sen merkitys? Mitä luonnetta on se omaisuus oleva, joka ei ensinkään muodosta yhteisomaisuuden osaa? Olisiko yksilöillä tähän omaisuuteen yhtä laajat oikeudet kuin nykyisilläkin omistajilla?

Nämä ovat kysymyksiä, joihin ei silminnähtävästi voi ilman muuta, pelkän ajattelun perustalla, vastata, ottamatta huomioon, mikä jonakin aikana ja määrätyissä oloissa on tuotannon järjestelmä.

On kumminkin koetettu sitä tehdä sen klassillisen eron perusteella, mikä on *kulutuskäytösvälineiden* (nautittavat ja käytettävät tavarat) sekä *tuotannonvälineiden*

välillä. Sosialistisen järjestelmän vallitessa, sanotaan, jäisivät kulutusvälineet yksityisomaisuudeksi; tuotannonvälineet tulisivat yhteisomaisuudeksi.

Mutta ei tarvitse kauan miettiä huomataksaan, että tämä ero on aivan riittämätön sen perusteella määrätäkseen yksityisomaisuuden ja yhteisomaisuuden rajoja, — jotka muuten lakkaamatta vaihtelevat.

Toiselta puolen voi kaiken nojalla otaksua, että sosialistisessa yhteiskunnassa monet tuotannonvälineistä jäisivät yksilöjen omaisuudeksi tai ainakin heidän hallittavikseen. Voi esim. sangen hyvin käsittää, että talonpoikien omaisuus säilyy kauan yksityisomaisuutena yhteisomaisuutena hoidettujen suurten teollisuushaarojen rinnalla. Joka tapauksessa on sangen epätodennäköistä — ainakin ellei otaksu pikaista kommunismin täydellistä voittoa —, että yhteiskunta ottaisi haltuunsa taloustyön pikkuvälineet, sellaiset kuin kyökkikalut ja puutarhatyökäpaineet.

Toiselta puolen on varmaa, että yhteiskunnallinen omistus yhteisen edun näkökantoja silmälläpitäen ulottuu moniin seikkoihin, jotka ovat kulutusvälineitä tai jotka eivät ainakaan ole tuotannonvälineitä.

Esim. taulu tai kuvapatsas ovat nautinnonvälineitä, mutta sittenkin nykyään monet niistä, sijotettuina kirkkoihin, kaupungintaloihin tai museoihin, kuuluvat yhteisomaisuuteen, jonka laajuus on yhä kasvamassa.

Samoin ei taloa, joka ei samalla ole työpaja tai varastohuone, juuri voi pitää tuotannonvälineenä. Mutta sittenkin näyttää sangen luultavalta, että sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa talot tulevat

kuulumaan yhteisomaisuuteen. Ainakaan ei siedettäisi, että niiden omistajat käyttäisivät niitä vuokratukseen ne muille, saadakseen työtätekemättä tuloja.

Kahdeltakin kannalta katsottuna ei siis ole mahdollista ehdottomasti sanoa, että sosialismin tarkoituksena on tuotannonvälineiden yhteinen omistaminen, sulkien yhteisomistuksesta pois kaiken muun: ensinnäkin siksi, että sosialismi pyrkii sellaistenkin tavarain yhteiseen omistamiseen, jotka eivät ensinkään ole tuotannonvälineitä; toiseksi siksi, että sosialismi ei välttämättömästi sisällä kaikkien tuotannonvälineiden yhteistä omistamista.

Itse asiassa on, niin kauan kuin tuotannonvälineitä ei samalla käytetä *muiden työn riistämisen välineiksi*, jotenkin samantekevää, vaikka niiden käyttäjät jäävätkin työnvälineidensä omistajiksi. Sosialismin tarkoituksena ei ole ottaa työläisiltä niitä työkaluja, jotka he omistavat, vaan antaa heidän omikseen ne työnvälineet, jotka kapitalismi on heiltä anastanut.

II. PÄÄOMIEN KESKITTÄMINEN.

Omistuksen eri muodot.

Kolmessa eri muodossa voi ajatella yhteiskuntajärjestelmää, jonka vallitessa työntekijät ovat tuotannonvälineidensä omistajia eivätkä ole pakotettuja myymään työvoimaansa kapitalisteille:

1:ksi. Toisista eristetyt työntekijät omistavat yksilöllisesti tuotannonvälineet: talonpoikaiset omistajat tai käsityöläiset.

2:ksi. Työläisryhmät omistavat yhteisesti tuotannonvälineet: tuotanto-osuuskunnat tai ammattiyhdistykset; kaivos kaivostyöläisille, lasitehdas lasitehtaalaisille.

3:ksi. Kunnan, piirin, maan tai maaryhmän työläiset yhdessä omistavat yhteiskunnallisesti tuotannonvälineet.

Näillä kolmella omistuksen eri muodolla on se yhteistä, että ne johdonmukaisesti toteutettuina tekevät mahdottomaksi kaiken kapitalistisen riistämisen.

Ratkaistakseen toisen paremmuutta toisen rinnalla, on siis otettava vähemmän huomioon tuotteiden jaon kuin tuotannon näkökannat.

1:ksi. Yksityisomistus.

Jos erikoisomaisuuden perustalla kunkin työntekijän eristettynä tekemä työ kykenisi tuottamaan yhtä paljon kuin yhteisesti tehty työ, ei kenelläkään olisi vastaväitteen sijaan. Sosialistit eivät ensinkään vaadi sen poistamista. Tällaisen tuotantomuodon tuomitsee häviämään kapitalismin kehitys. Siitä hetkestä alkaen, jolloin kotitarpeiksi ja rajotettuja markkinoita varten tuottamisen sijaan tulee joukkotuotanto, joka on nykyaikaisen elämän kuvaavana piirteenä, on itse asiassa vielä *yksilöllisiä* työntekijöitä, mutta ei *eristettyjä* työntekijöitä. Kaikki eivät ole koneiden riistämiä, köyhälistöön syöstyjä, mutta kaikki kadottavat jonkun verran itsenäisyyttään, joutuvat suoraan tai epäsuoraan riippuvaisuuteen kauppa- tai teollisuus- pääomasta.

Kun sosialistit puhuvat pääomien keskittymisestä, suvaitsevat nykyisen järjestelmän puolustajat kumota heidän väitteitään esittämällä heille pikku yrittäjien, kauppiaiden, teollisuudenharjottajain tai pikkuviljelijöiden paljoutta, joka joskus kasvaakin.

Mutta kuinka monet näistä kauppiaista ovat todella riippumattomia, sellaisia, jotka eivät ole suurkauppiaiden haaraosastojen hoitajia tai suurten tehtaiden tavara- tallettajia?

Kuinka monet näistä käsityöläisistä ovat sellaisia, jotka työskentelevät omaan laskuunsa, jotka ovat suoraanaisessa yhteydessä teittäjiensä kanssa, eivätkä ole lopun lopultakin kotityöntekijöitä, joita välikädet ja työnantajat häpeämättömästi riistävät?

Kuinka monet näistä pikkuviljelijöistä, olivatpa maanvuokraajia tai -omistajia, ovat todella vapaita, välttään kaikkien niiden vallitsemisen ja riistämisen, joiden kanssa he ovat liikesuhteissa, pikkuvirkamiehistä, tukkukappiaista tai karjakauppiaista alkaen sokeritehtailijoihin, rautatieosakkaisiin tai luottolaitoksiin saakka?

Mutta varmaa on, että me emme vaadi, että työläiset, jotka nykyiseen saakka ovat säilyttäneet omistusoikeutensa työnvälineisiinsä, olisivat kerrassaan aseita vailla kapitalismia vastaan. Yhteenliitymisen tie on heille avoinna. He voivat puolustaa itsenäisyyttään, poistaa tarpeettomia välikäsiä, omistaa itselleen ainakin osan suurtuotannon eduista, luoden osuuskuntia myyntiä, tarveaineiden ostoa ja tuotteiden säilyttämistä varten.

2:ksi. Yhteistoiminnallinen omistus.

Muutamit sosialistit, kuten italialainen Gatti ja saksalainen David, panevat suuria toiveita osuustoimintaliikkeeseen, ennen kaikkea maanviljelyksessä. Melkeinpä he uskovat, että ainakin vanhemmissa maissa lähin tulevaisuus kuuluu pikkuviljelijöille, jotka tekevät työtä perheineen ja liittyvät toisiinsa myydäkseen tuotteensa kulutusosuuskunnille tai kaupunkeihin perustettuihin ostokonttoreihin.

Meillä ei ole oikeutta ilman muuta vakuuttaa, että nämä toiveet olisivat liioteltuja. Mutta toiselta puolen ei tässä ole paikka ruveta keskustelemaan osuustoiminnan tulevaisuusmahdollisuuksista. Joka

tapauksessa on varmaa, että osuuskunnat, työläisten samoin kuin talonpoikienkin, ovat tähän asti antaneet vain keskinkertaisia tuloksia. Ne eivät yleensä menesty muuta kuin niillä aloilla, missä kapitalismi ei vielä ole saavuttanut vakavaa asemaa. Ja kun ne menestyvät, tapahtuu liiankin usein, että ne muuttuvat kapitalistisiksi yhtiöiksi, kiittämättä nytkien työssä pitämiään työläisiä.

3:ksi. Yhteiskunnallinen omistus.

Ei hämmästytkään, että *niissä maissa ja teollisuuden haaroissa, joissa kapitalistinen tuotanto valitsee, työläiset eivät toivo yksilöllistä tai yhteistöiminnallistä, vaan yhteiskunnallista omistusoikeutta tuotannonvälineisiin.*

Mutta ne työläiset, jotka ovat tällaisissa olosuhteissa, tulevat yhä lukuisammiksi sikäli kuin pääomat keskittyvät ja tuotannon vanhentuneet muodot häviävät.

Erfurtin ohjelma.

Sitä seikkaa ilmaisevat sangen selvästi Erfurtin ohjelman periaatteiden selityksen ensimmäiset kohdat, jotka sittemmin eri toisinoissa ovat saaneet sijansa kaikkien Europan sosialististen puolueiden ohjelmissa:

„Porvarillisen yhteiskunnan taloudellinen kehitys johtaa luonnonlain välttämättömyydellä pienliikkeen häviöön, pienliikkeen, jonka perustana on työläisen yksityisomistus tuotannonvälineisiinsä. Se erottaa työläisen tuotannonvälineistä ja muuttaa hänet omai-

suudettomaksi köyhälistöläiseksi, samalla kun tuotannonvälineet tulevat suhteellisesti pienen kapitalisti- ja suurtilallisjoukon yksinoikeudeksi.

„Käsi kädessä tämän tuotannonvälineiden yksinoikeudeksi joutumisen kanssa käy hajanaisten pienliikkeiden häviäminen suunnattomien suurliikkeiden tieltä, käy työkapineiden kehitys koneiksi, käy inhimillisen työn tuottavaisuuden jättiläismäinen kasvamisen. Mutta kaikki tämän muutoksen edut joutuvat kapitalistien ja suurtilallisten yksinoikeudeksi. Köyhälistölle ja sortuville keskiluokille — pikkuporvarille ja talonpojille — merkitsee muutos heidän olemisensa epävarmuuden, kurjuuden, sorron, orjuutuksen, alennuksen ja riistämisen kasvavaa lisääntymistä.

„Yhä suuremmaksi tulee köyhälistöläisten lukumäärä, yhä tavattomammaksi liian työväestön armeija, yhä jyrkemmäksi riistäjien ja riistettyjen välinen vastakkaisuus, yhä katkerammaksi porvariston ja köyhälistön välinen luokkataistelu, joka jakaa nykyisen yhteiskunnan kahteen vihamieliseen sotaleiriin ja on kaikkien teollisuusmaiden yhteisenä tunnusmerkinä.

„Omistavien ja omaisuudettomien välistä kuilua laajentavat vielä kapitalistisen tuotantotavan olemuksesta johtuvat liikepulat, jotka tulevat yhä laajemmiksi ja tuhoisammiksi, kohottavat yleisen epävarmuuden yhteiskunnan normaltilaksi ja ovat todistuksena siitä, että nykyisen yhteiskunnan tuotantovoimat ovat tulleet sille ylivoimaisiksi, että yksityinen omistusoikeus tuotannonvälineihin on ehdottomassa ristiriidassa niiden tarkoituksenmukaisen käyttämisen ja täyden kehityksen kanssa.“

Nähdään, että näillä edellytyksillä sosialismi ei enään ole yhteiskunnallisen uudistuksen yksityinen suunnitelma entisten utopistien tapaan. Se esiintyy kehityksen välttämättömänä tuloksena, nykyisen yhteiskunnan kehitystaipumusten johdonmukaisena hedelmänä.

On niin ollen tärkeitä tutkia, ovatko nämä kehitystaipumukset sellaisia kuin Erfurtin ohjelma selittää ja erittäinkin, todistavatko tosiasiat todeksi sen *pääomien keskittymisen lain*, jonka tämä ohjelma Marxin mukaan esittää.

Teollisuuden keskittyminen.

Yleensä yksimielisesti myönnetään, että teollisuuden päähaaroissa tapahtuu keskittymistä.

Mutta varmaa on, että kotityöntekijät ja pikkuyrittäjät yhä ovat melkoisen lukuisia. He ovat suurena enemmistönä 1:ksi ylellisyysteollisuudessa, 2:ksi sellaisissa teollisuushaaroissa, joilla on vain rajotettu menekki, koska niiden tuotteita on vaikea säilyttää tai kuletaa, 3:ksi niissä teollisuushaaroissa, joissa teknillisistä syistä käsityö yhä on vallitsevana. Mutta varmaa on, että tuotannon pääaloilla suurliikkeet pyrkivät hävittämään pieniä, riippuen siitä kolminkertaisesta etevämmyydestä, jonka suurliikkeille antavat työnjako, koneidenkäyttö ja yhteenliittyminen.

Tässä kohdin tosiaankin Marxin ennustukset saavat joka päivä uusia todisteita mekanisen teollisuuden, osakeyhtiöjärjestelmän, renkaiden ja trustien keskeyttämättömästä kehityksestä.

Jo yksin työnjaon seikkojen vuoksi ovat yksilöl-

liset tuottajat vaikeissa olosuhteissa verrattuina työläisiin, joilla ei ole toimitettavana kuin osittaisia, yhä uudelleen toistettavia tehtäviä. Mutta tämä alemmuus tulee auttamattomaksi siitä hetkestä alkaen, jolloin työn teknillinen eristeleminen erikoistehtäväksi tekee mahdolliseksi koneen väliintulon.

Miten ajatellaan esimerkiksi, että vanhanaikuinen kelloseppä, joka käytti monia viikkoja valmistukseen yhden kellon, voisi kilpailla kellotehtaan ihmeellistä koneistoa vastaan, jonka avulla yhdessä päivässä tuotetaan satoja kelloja, kaikkien maailman markkinoiden tarpeiksi? Niinpä ovatkin kellosepät, jotka vielä tekevät Juran kotityöpajoissa työtä käsin, rajottuneet tekemään vain viimeistely- ja lisätöitä, joita kone ei voi suorittaa. Mutta tämä viimeinenkin keino ollaan heiltä piammiten riistämäisillään. Pari tutkijaa kertoo siitä yhteisessä tutkimuksessaan: „Esitöitä tekevät tehtaot kehittyvät lakkaamatta, lopettavat liittäen mekaniin työpajoihinsa käsityöverstaita, ja yhä nähdään syntyvän suuria tehtaaita, jotka keskittävät kaiken kelloteollisuuden ensimmäisistä esitöistä aina viimeiseen viilan- tai kiillottimenvetoon yhdeksi liikkeeksi. Muuttamat sellaisista tehtaista ovat päässeet niin pitkälle, että valmistavat kellon minuutissa.“

Mutta sama kehitys, mikä nykyään tapahtuu kelloteollisuudessa, on tapahtunut tai paraillaan tapahtuu useimmissa muissa teollisuuden haaroissa, jotka valmistavat tuotteita laajempia markkinoita varten. Silloinkin kun käsiteollisuus säilyy, tapahtuu se kotiteollisuuden kapitalistisessa muodossa. Mutta yleensä ei käsiteollisuuden hävyttöminkään nylkeminen riitä

pysäyttämään koneteollisuuden edistystä. Mullistetuaan olot kehruu- ja kutomo- sekä metalliteollisuudessa, valtaa se jalkine-, leipä-, puutyö- ja tupakateollisuuden. Vain muutamat teollisuuslajit, kuten latoma- tai lasiteollisuus, olivat vielä säilyneet: mutta kas siinä ilmaantuu yhä useampia lasinpuhallus- ja latomakoneita, jotka tuottavat lasinpuhaltajille ja latojille saman kohtalon, joka ennen on tullut muiden teollisuustyöläisten osaksi.

Tätä tekotapojen kehitystä seuraa välttämättömästi vastaavia muutoksia liikkeiden rakenteessa. Siinä määrin kuin käytettävät tuotannonvälineet tulevat laajemmiksi, alkavat yksilölliset yritykset kadota, tehdäkseen tilaa osakeyhtiöille, ensinnä eristetyille, sitte liittoutuneille ja lopulta yhteensulaneille.

Osakeyhtiöjärjestelmän edistykset.

Olisi ehkä hyödyksi näyttää esimerkiksi osakeyhtiöiden harjoittaman suurteollisuuden merkitys nykyajan yhteiskuntataloudelle.

Vuonna 1896 toimeenpannun tutkimuksen mukaan oli Belgiassa — jonka olot ovat kapitalismille sangen kuvaavia — 226,340 teollista yritystä, lukuunottamatta valtion rautateitä ja sataakahtakymmentätuhatta kotiteollisuuden työläistä. Näistä 226,340:stä yrityksestä oli vain 1,640:ssä, jotka melkein kaikki kuuluivat osakeyhtiöille, työssä enempi kuin viisikymmentä työläistä. Mutta yksin näissä 1,640:ssä liikkeessä (0,7 $\frac{0}{10}$ koko määrästä) oli työssä kuusi kymmenesosaa koko työväenluokasta!

Lisäksi ei saa unhottaa, että lukuisat sellaiset yritykset, jotka tilastotiede merkitsee itsenäisiksi yrityksiksi, eri yksiköiksi, tosiasiaassa eivät ole muuta kuin yhtiöllisen suurteollisuuden liitteitä, ulko-osastoja.

Vielä paljon enemmänkin, kuin teolliset tutkimukset voivat osottaa, tapahtuu kumminkin pääomien keskitystä tuotannon pääaloilla sen ylemmyyden vuoksi, joka suurilla yrityksillä on työnjaon, koneidenkäytön ja tuotantovoimien yhteistoiminnan vaikutuksesta.

Mutta tämä etevämyys ei ole ehdoton. Epäkohdat, jotka johtuvat kapitalistisesta omistuksesta, omaisuuden ja työn välisestä ristiriitaisuudesta, voivat vähentää, vieläpä kokonaan hävittääkin siitä tuloksena olevat edut. Se seikka suureksi osaksi selittää yksilöllisen tuotannon säilymisen muutamilla aloilla. Itse asiassa on varmaa, että suurliikkeissä, niiden ollessa kapitalistisella pohjalla, ilmenee tuotannonkin näkökannalta katsoen epäkohtia, joita yksinomaan yhteisomistuksen voimaantuleminen voi kokonaan poistaa.

Kapitalistinen perintöoikeus.

Ensinnäkään eivät kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa kyvykkäimmät pääse johtamaan yhteiskunnallista tuotantoa, vaan tekevät sen rikkaimmat — syntyperänsä oikeudella. Jos he itse käyttävät tätä valtaansa, on sängen mahdollista, että he, joutuneina yhden tai useamman yrityksen johtoon yksinkertaisesti vain, „koska ovat ottaneet vaivakseen syntyä“, eivät ensinkään oman arvonsa perusteella, eivät vastaa tehtävänsä vaatimuksia. Kunnollisten

johtajien hankkimiseen kykenee *kapitalistinen perintöjärjestelmä* yhtä vähän kuin *yksinvaltainenkaan perintöjärjestelmä*.

Muuten suurin osa kapitalisteista, kuten useimmat kruunupäistäkin, hallitsevat, mutta eivät hoida hallintoa. Silloinkin kun he eivät jää toimettomiksi, useimmat niistä yrityksistä, joissa he ovat osallisina, velvottavat heidät tekemään tilin töistään. Sikäli kuin osakeyhtiöjärjestelmä kehittyi, eroavat omaisuus ja työ yhä enemmän toisistaan.

Teollinen *absentismi*, omistajien poissaolo liikkeen johdosta, tulee yhä yleisemmäksi ja tuottaa samoja seurauksia kuin maanviljelyksenkin alalla ilmevä absentismi. Kapitalistinen itsevaltius muuttuu, samoin kuin valtiollinenkin itsevaltius, virkavaltaisuudeksi.

Osakeyhtiöiden, renkaiden ja trustien johtajat eivät totta tosiaan yleensä ole yksinkertaisia palkattuja toimitsijoita, joilla ei olisi työhön muuta kiihotinta kuin ammatillisen velvollisuuden tunto tai ylenemisen toivo. Heillä on useimmiten valvottavana omia etuja liikkeessä, vieläpä suuriakin. He ovat laajalti osallisia voitossa. Voimakkaat personalliset vaikutteet ajavat heitä toimimaan aina siihen suuntaan, että liike, jota he johtavat, tuottaa mahdollisimman suuren voiton.

Palkkajärjestelmän epäkohdat.

Mutta, poikkeustapauksia lukuunottamatta, ei niillä, jotka ovat heidän käskettävään, työläisistä aina insinööreihin ja muihin ylempiin toimihenkilöihin asti,

ole mitään harrastusta, ei ainakaan suoranaista, liikkeen menestymiseen. He muodostavat kyllä työhön nähden tuottajayhteisön, mutta tämä yhteisö toimii tuottaakseen voittoa yksinomaan toiselle yhteisölle, jonka muodostavat yhteiskunnallisen pääoman omistajat. Nämä viimeksimainitut ne imevät kaiken lisäarvon, jonka heidän palveluksessa pitämänsä työvoima tuottaa. Näissä olosuhteissa on tuota niin kerskattua yksilöllistä harrastusta vain mitättömän pienellä vähemmistöllä. Se on tukahutettu mitä räikeimmällä tavalla tuottajien tavattoman suuresta enemmistöstä. Suurin osa henkisen työn tekijöistä on melkein samassa asemassa kuin yleisten laitosten toimitsijat. Työläiset puolestaan rajottavat useimmiten hyödyllisen työnsä siihen, että tekevät sen, mikä on välttämätöntä välttääkseen nuhteita tai työstä pois-panoa.

Kappaletyö.

Totta kyllä, väitetään, että useilla teollisuusaloilla kappaletyö kiihottaa työläisiä kutakin kohdastaan tuotamaan mahdollisimman paljon. Tapahtuu tosiaankin joskus, että muutamat työläiset, hankkiakseen millä elää, rupeavat ylenmääräisiinkin ponnistuksiin työsään. Sellainen on ennenkaikkea asianlaita lyhyen aikaa kestävässä voimaperäisissä töissä, kuten esim. elonkorjuutöissä.

Mutta yleensä on asianlaita toinen. Työläiset, jotka pannaan kappaletyöhön, huomaavat ennenpitkää, että siitä hetkestä, jolloin heidän tuotantonsa

lisääntyy, isäntä pyrkii alentamaan palkat entiseen määrään, pienentäen kappalepalkkaa. Tai ellei hän sitä heti teekään, on ainakin pelättävä, että hän tekee sen tulevaisuudessa. Silloin palkkalaiset tekevät työtä juuri ansaitakseen elantonsa, tekemättä sellaisia ponnistuksia kuin tekisivät, jos varmaan tietäisivät siitä hyötyvänsä.

Tämä seikka se oikeutti Eduard Anseelen eräässä Belgian eduskunnan istunnossa väittämään, että gentiläiset liinakankurit tuottaisivat paljon enempi kuin tuottavat, elleivät olisi vakuutettuja siitä, että kaikella heidän tuotantonsa kasvamisella olisi pikaisena seurauksena käsityöntekijöiden palkkojen aleneminen. Ja Anseele esitti heti todistuksen tälle väitteelle. Kuten tunnettua, on Belgian osuuskuntien liitto perustanut Gentiin osuuskunnallisen liinakutomon. Sen työväestö ei ole keskinkertaista parempaa, sillä sen täytyy antaa työtä monille vanhoille taistelijoille, joita ei enään tahdota muualle. Kappaletyön palkat eivät nouse korkeammalle kuin paraspalkkaisissa kapitalistisissa laitoksissa, ja sittenkin osuuskutomon työläiset tekevät enempi työtä kuin muut, sillä tietäessään, että palkkoja ei vähennetä, tekevät he työtä kaiken minkä jaksavat.

Totta on kyllä, että mikään ei estä kapitalistista yrittäjää tähän nähden antamasta samoja takeita työväestölleen kuin osuuskunnallinen yhteisö. Mutta sitenkin on yhtä varmaa, että itse kapitalistisen järjestelmän olemuksena on se, että pääoma anastaa palkkalaisten tuottaman lisäarvon ja kapitalismin palkkatyöläisellä näissä olosuhteissa on vähemmän

harrastusta tuottamaan mahdollisimman paljo ja mahdollisimman hyvää kuin liikkeensä itse yhteisesti omistavilla työläisillä.

Pääomien keskittyminen ja maanviljelys.

Tämä palkkajärjestelmän lamauttava vaikutus työn tuottavaisuuteen tuntuu tuotannon kaikilla aloilla, sillä se on työn ja omaisuuden välisen ristiriidan välttämätön seuraus. Mutta teollisuudessa suurtuotannon teknilliset etuisuudet vaikuttavat, että useimmissa tapauksissa kapitalistiset yritykset säilyttävät ratkaisevan etevämyytensä yksilöllisten yritysten rinnalla. Mutta maanviljelyksessä sitä vastoin nämä etuisuudet ovat vähemmän huomattavia: työnjakoa ei voi toteuttaa kuin määrättyissä rajoissa; koneidenkäytöllä on vain toisarvoinen osa; yhteenliittyminen ei tuota tuloksia, joita voisi verrata sen teollisuudessa tuottamiin; toiselta puolen viljelyksien laajuus ja töiden luonne tekevät työläisten silmälläpidon vaikeammaksi; palkkajärjestelmän epäkohdat ovat kohonneina korkeimmilleen; maanviljelijät, omistajat tai vuokraajat, jotka eivät käytä tai käyttävät vain poikkeustapauksissa palkkalaisia, työskentelevät paljon voimaperäisemmin kuin maanviljelystyöläiset. Siitä johtuu, että ainakin muutamilla seuduilla ja muutamilla aloilla kapitalistisen maanviljelyksen kehitys on vaikeata, ehkäpä valan pysähdyksissäkin.

Siten esimerkiksi viljelyksellä pikemmin pyrkimys osittua kuin keskittyä useimmissa Länsi-Euroopan maissa, joissa viljanviljelys taantuu, maito- ja liha-

tuotannon sekä vihannes- ja teollisuuskasvien viljelyn lisääntyessä. Sosialismin vastustajat, vieläpä muutamatsosialistitkin, käyttävät tätä seikkaa vetääkseen siitä sen johtopäätöksen, että pikkuviljely on etevämpää kuin suurviljely tai ainakin, että pikkuviljely voi voitokkaasti taistella suurviljelystä vastaan. Mutta todellisuudessa ei tämä seikka kelpaa todistukseksi *liittoutuneiden työläisten suurviljelystä vastaan*. Se kelpaa todistukseksi vain *kapitalistista suurviljelystä vastaan*, jossa työläisillä ei ole minkäänlaista harrastusta tuotannon kasvamiseen, samoin kuin maanvuokraajallakaan ei ole mitään harrastusta pysyväisten parannusten toimittamiseen vuokraamallaan maalla. Nämä työt itse asiassa vaativat melkoisia ennakkosuorituksia, eivätkä viime kädessä hyödyttäisi kuin omistajaa, joka käyttäisi maan arvon kasvamista syyksi kohottaakseen vuokraa.

Kaiken kaikkiaan on siis kapitalistisella yksinoikeudella tuotannonvälineisiin se perus-epäkohta seurauksenaan, ettei se innostuta kuin pientä joukkoa yksilöjä — joista monet eivät tee mitään työtä — lisäämään yhteiskunnallisen työn tuottavaisuutta tai pikemmin (sillä tämä pieni joukko ei ensi kädessä huolehdi yhteiskunnallisen työn tuottavaisuudesta) lisäämään sen lisäarvon määrää, jonka se anastaa yhteiskunnallisesta työstä.

Toisiin sitävastoin ei ole vaikuttamassa personalisen edun kannustinta, kun he ovat lakanneet olemasta yksilöllisiä työntekijöitä eikä vielä ole olemassa yhteisen edun kiihotinta, koska he eivät ole yhteisomaisuuden omistajia.

Tämä ei muuten ole ainoa *kapitalistisen tuotantotavan* alemmuus *yksillöllisen* tai *yhteiskunnallisen tuotantotavan* rinnalla. Sellaisia on useita muitakin, joilla kaikilla on juurensa siinä tosiasiaassa, että yhteiskunnallisen työn lisäarvo joutuu pienelle vähemmistölle, joka määrää, miten sitä edelleen käytetään, mielivaltaisesti tai henkilökohtaisten halujensa mukaan.

Toimettomat kapitalistit.

Ensimmäinen seuraus oikeudesta saada määrätä muiden työntuloksien käyttämisestä on se, että *monet kapitalistit käyttävät sitä hyväkseen päästäkseen itse tekemästä työtä tai ainakin tekemästä mitään yhteiskunnalle hyödyllistä työtä.*

Väitetään, se on totta, että nämä yhteiskunnalliset loiset ovat suhteellisesti vähälukuiset ja että heitä kaiken kaikkiaan voi pitää mitättömän pienenä suurena. Ja jos he rajottuisivatkin olemaan mitään toimittamatta, eivät he itse asiassa olisikaan paljoa vahingollisempia kuin maankulkijat, jotka vetelehtivät teillä, tai kerjäläissäädyn eläjät. Mutta päinvastoin, kuin alhaalla elävillä loisilla, on ylhäällä elävillä vielä se erikoinen ikävä ominaisuus, että he, sen peruusteella että voivat määrätä yhteiskunnallisten tulojen merkitsevän osan käytöstä, ottavat tuottavan työn teosta suuren määrän työläisiä pannaakseen heidät mielitekojensa palvelukseen.

Määrätäkseen sen kuorman suuruuden, jonka nämä toimettomat tuottavat yhteiskunnalle, ei itse asiassa saa ottaa huomioon vain sitä työtä, minkä he

jättävät tekemättä, vaan myöskin niiden *tuottamattoman työn*, jotka heitä palvelevat tai valmistavat heille yhteiskunnallisesti hyödyttömiä seikkoja.

„Jos jonkun toisen kiertotähden asukas“, sanoi hiljattain Emile de Laveleye, „näkisi maanpallollamme miljoonat ihmiset valmistamassa sellaisia hyödyttömiä tavaroita kuin jalokiviä ja pitsejä tai sellaisia vahingollisia tavaroita kuin opiumia ja väkijuomia, ja heidän rinnallaan miljoonia muita ihmisiä äärimmäisessä puutteesta, sanoisi hän varmaan: Kuinka tämä rotu on tyhmää, lapsellista ja raakalaismaista! Se kuluttaa aikansa valmistukseen koreuksia ja koristeita, eikä sillä ole mitä syödä ja pukea päälleen.“

Totta puhetta. Mutta porvarillisten siveysaarnajain saarnat eivät tee loppua tästä asiaintilasta. Kapitalismin loisten tuhlaukset eivät lakkaa ennenkuin kapitalismi itsekin.

Voittoa tavoitteleva tuotanto.

Toinen yhtä suututtava seuraus tuotannonvälineiden yksityisomistuksesta on se, että *kapitalistien tarkoituksena ei ole mahdollisimman paljon hyödyllisen tavaran tuottaminen, vaan mahdollisimman suuren voittosumman saavuttaminen.*

Mutta mitä voinevatkin sanoa vapaamielisen koulun optimistit, onnettomuudeksi on varmaa, että lukuisissa tapauksissa niiden etu, jotka tahtovat saada voittoa, on suorassa ristiriidassa niiden edun kanssa, joiden on tyydytettävä tarpeitaan.

Sen ymmärtääksemme riittää, kun ajattelemme vaikkerruksia, joita kuuluu tuottajien maailmasta, kun sadot ovat olleet liian runsaita tai kun muutamat teollisuuden haarat lähettävät markkinoille liian paljon tavaraa.

Tämä runsaus, joka olisi siunaukseksi sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa, muuttuu onnettomuudeksi sellaisessa yhteiskunnassa, jossa tuotetaan vaihtoa eikä käyttöä varten. Niinpä yhä uudestaan näemmekin sellaisen eriskummaisen ilmiön, että tuottajat estääkseen polkuhinnalla myymistä, hintojen alenemista, rajottavat tuotantoa tai hävittävät osan sadostaan. Heitetään tynnyrittäin öljyä mereen. Kaadetaan viiniä teille. Annetaan hedelmäviiniksi aiottuja omenia sioille. Pidetään vapaamaanantaita pari päivää viikossa kivihülikaivoksissa tai liinatehtaissa. Ja samalla tuhannet köyhät peijakkaat, joilla ei ole vaihtoarvoja hallussaan, elävät äärimmäisessä ruokatavarain ja muiden tavarain puutteessa, joita hävitettiin tai joita jätettiin tuottamatta.

Eikö vielä viimeiseksi ole nähty, miten Uudessa Orleansissa tehdään se rikos kansaa kohtaan, että hävitytetään osa puuvillasadosta, voidakseen myydä lopun kunnollisemmalla hinnalla?

Tuollaiset ovat selvästikin äärimäisiä tapauksia. Mutta aivan joka päiväistä on, että kapitalistit, pyrkiesään yksinomaan lisäämään voittoaan, liittyvät yhteen kohottaakseen hintoja ja kiristääkseen mahdollisimman paljon kuluttajilta joko tarveaineista tai valmiista tuotteista.

Kapitalismista aiheutuvat tuotannolliset vaikeudet.

Tuleekin hetki, jolloin *pääomien keskittyminen, kapitalististen yksinoikeuksien perustaminen sellaisissa teollisuuden haaroissa, joista muut ovat riippuvaisia, tulee pysyväiseksi esteeksi tuotannon kohomiselle.*

Ei ole epäilystä esim. siitä, että rautateitten kuuluminen yhtiöille, jotka ennen kaikkea pyrkivät vakuutamaan voitto-osingot osakkailleen, asettaa Englannin ja Ranskan teollisuuden alemmuudentilaan Belgian ja Saksan teollisuuteen nähden, näissä maissa kun rautateitten kuuluminen valtiolle on johtanut siihen, että kuleuskustannukset on alennettu mahdollisimman pieniksi. Enään ei voida väittää, etteivät hiilikaivosten omistajat kaikissa maissa käytä yksinoikeuttaan myydäkseen teollisuuden „*mustan leivän*“ mahdollisimman kalliisiin hintoihin: sokeimmatkin ovat sen lopulta huomanneet vuosina 1899—1900 vallinneen kivihiilineläinhädän aikana. Ja mikä on totta kiivihiiikaivokista tai rautateistä puhuttaessa, on yhtä totta sokeriteollisuuteen, paloöljynhankintaan, metallienvalmistukseen, lyhyesti sanoen kaikkiin, niihin tuotannonhaaroihin nähden, joilla kapitalistit ovat ehtineet sopia keskenään nylkeäkseen kuluttajia.

Kesäkuussa 1905 kääntyi Saksan teollisuusrenkaiden komiteassa professori A. Wagner seuraavin sanoin niiden viiden liiketoiminimen edustajain puoleen, jotka muodostavat rautapeltitehtaiden liiton:

„On aina sanottu: sinä päivänä, jolloin jollakulla renkaalla olisi hallussaan koko tuotanto, voisi se

III. SOSIALISMIN SOVELLUTTAMINEN.

Työtätekemättömät omistajat ja omaisuudettomat työntekijät.

Yhteiskunnallisen omaisuuden asettamisella kapitalistisen omaisuuden tilalle olisi seurauksena, että ne vaikeudet poistuisivat, joita yksityisomaisuus asettaa tuotannon kehittymiselle. Työtä saadut tulot katoaisivat. Luokkaerot häviäisivät. Ei enään nähtäisi toiselta puolen *työtätekemättömiä omistajia*, toiselta puolen *omaisuudettomia työntekijöitä*. Ne edut, joita johtuu suurtuotannosta, eivät enään hyödyttäisi kapitalistivähemmistöä, vaan yhteisesti kaikkia tuottajia. Yhteiskunnallisen työn tarkoituksena ei enään olisi voiton tuottaminen muutamien hyväksi, vaan hyödykkeiden luominen kaikkien tarpeiksi.

Näiden tuloksien saavuttamiseksi, ainakin pääasiassa, *ei muuten ole välttämätöntä, että kaikki työvälineet tulisivat yhteisomaisuudeksi.*

Sosialismi ja pikkuomaisuudet.

Ne, jotka uskovat löytävänsä vastaväitteen sosialismia vastaan siinä palstotuksessa, hajaantumisessa, yksilöllisyydessä, joka yhä edelleen vallitsee muuta-

milla tuotannon aloilla, vallankin maanviljelyksessä, eivät huomaa, että näiden monien pikkuyritysten olemassaolo nykyisessä yhteiskunnassa ei ensinkään estä sitä, että olemme kapitalistisessa yhteiskunnassa, että tärkeimpien tuotannonvälineiden omistajat pitävät riippuvaisuudessa näitä maanviljelijöitä tai käsityöläisiä, jotka ovat säilyneet vanhemman yhteiskuntajärjestelmän ajoilta. Samoin voi sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa olla olemassa erikoisia pikkuyrityksiä, ilman että yhteiskunta siitä kärsii vahinkoa, joka pakottaisi niiden pakkolunastukseen. Jos siis kapitalistinenkaan kehitys ei täydellisesti käsitä talonpoikien omaisuutta eikä muita työn liittyneen omaisuuden muotoja, ei köyhälistöllä, jolla on pohjimmaisena haluna kapitalistisen omaisuuden muuttaminen yhteiskunnalliseksi, ole oleva mitään halua käyttää pakkoa riistääkseen yhteisomaisuudeksi talonpojan maapalaa tai pikkuteollisuuden yksilöllisiä yrityksiä.

Tämän Friedrich Engels merkitsi artikkelissa, jonka hän kirjotti muutamaa kuukautta ennen kuolemaansa arvostellakseen Ranskan työväenpuolueen maatalousohjelmaa.

„Mihin suhteeseen asetumme“, sanoi hän, „pikkutalonpoikiin nähden ja miten on meidän meneteltävä heidän suhteensa, jos meillä on käsissämme valtiollinen valta?

„Ensinnäkin, tämä ranskalaisen ohjelman ehdotus on ehdottoman oikea: meidän tulee ymmärtää, että pikkutalonpojat kulkevat auttamaton perikatoa kohti, mutta meidän tehtävämme ei mitenkään ole kiirehtiä tätä kehitystä meistä riippuvilla keinoilla.

„Ja samoin on toiseksi selvää, että jos valtiollinen valta joutuisi käsiimme, me emme ajattelisi pakko-keinoilla (olkoonpa sitte korvauksen myöntäen tai ilman) ottaa valtion haltuun pikkutalonpoikien maata, vaikkapa siihen olemmekin velvotettuja suurtilallisiin nähden. Meidän tarkotuksemme pikkutilallisiin nähden on se, että hänet johdettaisiin luovuttamaan yrityksenä ja yksityisomaisuutensa yhteistoiminnallisille yhteisöille, ei pakolla, vaan esimerkin vaikutuksella ja yleisen vallan avustuksella.“

Sanomattakin on selvää, että nämä Engelsin sanat sopivat puhuttaessa muistakin tuottajaryhmistä, jotka säilyttävät, kuten talonpojat, yksityisen omistusoikeutensa työnvälineisiinsä. Tällaisten yksilöllisten tuotanto-
muotojen katoaminen ei ole tärkeätä työläisille. Vakuutukseen heidän vapauttamisensa, vapauttaakseen heidät kapitalistisen riistämisen alaisuudesta, riittää, että yhteiskunnalliseksi omaisuudeksi joutuvat tärkeimmät tuotantoalat, jotka, määrättyinä tyydyttämään yleisimpiä yhteiskunnallisia tarpeita, ovat juuri ne, joilla vallitsee suurtuotanto ja joilla siis omaisuus ja työ ovat erotettuja.

Kapitalistien omaisuuden pakkoluovutus.

Emme tässä tällä kertaa tutki kysymystä niistä *keinoista, joilla pääasialliset tuotannon tai, tarkemmin sanoen, tuotannon ja vaihdon välineet muutetaan yhteisomaisuudeksi*. Niistä olen tehnyt selkoa eräässä toisessa teoksessani.

Tapahtuuko tämä köyhälistön toimittama porva-

riston omaisuuden yhteiskunnan haltuun ottaminen äkkiä vai asteettain, rauhallisesti vai vallankumouksellisesti, korvauksen myöntäen vai korvauksetta?

Ne ovat kysymksiä, joiden ratkaisu riippuu paljon vähemmän yksilöllisistä mielipiteistä ja haluista kuin historiallisten tapausten välttämättömyydestä.

Rajotumme huomauttamaan, että kaikista ehdotetuista keinoista, toteuttaakseen siirtymisen kapitalistisesta yhteiskuntajärjestelmästä sosialistiseen, näyttäisi olevan omiaan kohtaamaan vähimmän kiivasta vastustusta se, että elävien kapitalistien omaisuutta pakko-luovutettaisiin kuolleiden kapitalistien rahoilla, enemmän tai vähemmän ankarasti rajottamalla perintöoikeutta ja omaisuutensa käyttämisen oikeutta.

Perintöoikeuden muuttaminen.

Hiljattain ilmestyneessä tutkimuksessa, joka ansaitsee kaikkien sosialistien huomion, esittää italialainen taloustieteilijä Francesco Rignano nerokkaan menettelytavan, jolla voidaan toteuttaa tämä perintöoikeuden muuttaminen. Hän ehdottaa, että yhteiskunnan hyväksi perinnöistä vähennettäisiin sitä suurempi osa, jota useampien käten kautta perinnönmuodostavat tavarat jo ovat kulkeneet. Nykyään joissain maissa käytännössä olevat asteettain nousevat perintöverot ovat tavallaan asteettain nousevia tulevaisuuteen nähden, sillä ne sovelletaan perinnöihin sitä tuntuvammin, jota suurempia perinnöt ovat. Rignanin järjestelmän mukaan perintövero olisi asteettain nouseva, ei enään perinnön suuruudesta tai sukulaisuuden läheisyydestä

riippuen, vaan riippuen siitä, montako kertaa se jo olisi peritty, s. o. riippuen keskimäärin siitä ajasta, joka on kulunut perittävän omaisuuden muodostumisesta.

Jos esim. vero olisi kolmas osa, omaisuuden periytyessä isältä pojalle, olisi se kaksi kolmannesta perinnöstä, joka on peräisin isoisältä, ja koko perintö isovanhempien vanhemmilta periytyvästä omaisuudesta.

Viittaamme Rignanon teokseen niihin vastaväitteisiin nähden, joita voidaan tehdä hänen järjestelmänsä vastaan. Mutta varmaa on, että jos suosii otaksumaa asteettaisesta ja rauhallisesta siirtymisestä kapitalistisesta yhteiskuntajärjestelmästä sosialistiseen, ansaitsee ottaa vakavan harkinnan alaiseksi tämä aate *ajasta riippuen asteettaisesta*, perintöjen ijän mukaan määrättävästä verosta.

Epäsuora pakkoluovutus.

Toiselta puolen ei ehkä liene hyödytöntä kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että siirtyminen kapitalistisesta yhteiskuntajärjestelmästä sosialistiseen ei välttämättömästi merkitse sitä, että ensin ja suoraan on pakkoluovutettava jotakin määrättyä teollisuudenhaaraa vallitsevien yrityksien johtavat.

Tosiasiassa riittää monissa tapauksissa se, että luodaan yksityisille liikkeille yhteiskunnallinen kilpailu, johtaakseen lyhyessä ajassa sen häviöön. Ajatellaanpa esimerkiksi sitä voittoa, minkä apteekit tuottavat omistajilleen „apteekkilaskuja“ tehdessä, niin uskoo, että jos Ranskan valtio olisi oikeuttanut esim. Roubaixin sosialistisen kunnan avaamaan kunnallisia apteekkeja,

nämä viimeksi mainitut pian olisivat vetäneet puoleensa muiden apteekkien köyhän ostajakunnan. Mutta tämän vapaakilpailun, jota kapitalistit pitävät laillisena harjoittaessaan sitä toistensa suhteen ja omaksi hyödykseen, sen selittäisivät kapitalistit kokonaan laittomaksi, kun sitä harjotettaisi heitä vastaan ja yhteiseksi hyödyksi.

Yhteiskunnan haltuun ottaminen ei siis välttämättömästi merkitse pakkoluovutusta, tämän sanan alkuperäisessä merkityksessä. Mikään ei estä kapitalistisia ja yhteiskunnan omia yrityksiä yht'aikaa olemasta, jälkimäiset kehittyvät edellisten kustannuksella, kuten yleiset koulut kehittyvät yksityiskoulujen kustannuksella, koska ne antavat parempaa opetusta ja suurempia etuja niitä käyttäville lapsille.

Yhteisen omaisuuden säilyttäminen.

On muuten paikallaan huomauttaa, että *sosialistinen periaate on kapitalististen yritysten suoratta tai epäsuoratta pakkoluovutuksetakin mahdollinen tärkeissä kohdin toteuttaa, yksinkertaisesti vain säilyttämällä tai saattamalla arvoon yhteisen omaisuuden, jota yksityiset vielä eivät ole ottaneet käyttäökseen.*

Siten on asianlaita esimerkiksi metsiin, kivennäisrikkauksiin, vesivoimaisiin koskiin ja yleensä luonnonrikkauksiin nähden, jotka tähän asti ovat pysyneet omistajattomana tavarana. Kun ne eivät kuulu kellekään, kuuluvat ne kaikille.

Tällaista yhteistä omaisuutta on luonnollisesti erittäin runsaasti ja paljon merkitseväenä uusissa maissa

joissa siis sosialististen aatteiden toteuttaminen ei sotisi „hankittuja oikeuksia“ vastaan, kuten vanhoissa sivistysmaissa. Mutta erehtyisi suuresti ajatellessaan, että vanhoissa maissa ei sosialistinen politika, jonka tarkoituksena on *yhteisen omaisuuden säilyttäminen tai arvoon saattaminen*, voisi tuottaa huomattavia tuloksia.

Sikäli, itse asiassa, kun tekotavat kehittyvät, kun uusia keksintöjä tehdään, kun väestö lisääntyy, kun teollisuus ja maanviljelys kehittyvät, saavat ne esi- neet, jotka hyödyttöminä ollen olivat omistajattomina, arvon, joka tekee sängen merkitseväksi kysymyksen siitä, ovatko ne kuuluvat yksityisille vai yhteisölle.

Siten esimerkiksi pidettiin niitä laajoja kangas- maita, jotka peittävät Belgian koillisosan, aina viime vuosiin saakka koko maan hedelmättömimpinä osina. Toiset niistä olivat kuntien omaisuutta, toiset kuuluivat yksityisille. Mutta kun niitä myytiin, maksettiin niistä korkeintaan muutamia markkoja hehtaarilta. Näytti siltä kuin tämä asiaintila jatkuisi äärettömiin, kunnes vuonna 1902 keksittiin Pohjois-Belgian maaperästä suuressa määrin runsaita kivihiihipaikkoja. Samalla oli kysymys maaperänalaisten rikkauksien omistamisesta tullut tavattoman tärkeäksi ja jos Belgian eduskunnan enemmistö, sen sijaan että se oli Europan porvarillisimpia, olisi ollut sosialististen aatteiden elähyttämä, olisi yhteiskunta päässyt omistamaan yhtä merkitsevää kaivosomaisuutta, kuin puolet kaikista nykyisistä hiilialueista. Tätä varten ei edes olisi tarvinnut muuttaa kaivoksia koskevaa lakia. Olisi riittänyt, että valtio olisi maksanut keksijöille ja omistajille maasta sen muutaman pennin korvauksen hehtaarilta, jonka vuoden 1810:n laki heille määrää.

Mutta se ei ole mikään yksinäinen tapaus.

Sittenkin vaikka ei koskettaisi nykyiseen yksityiseen omaisuuteen, vaikka rajotuttaisi yhteisön hyväksi säilyttämään ne *piilevät* rikkaudet, joita taloudellinen kehitys yhä muuttaa *todellisiksi* rikkauksiksi, riittäisi se avaamaan sosialististen aatteiden toteuttamiselle sangen laajoja aloja.

Sillä tavalla ovat englantilaiset kunnat, joiden esimerkkiä pian ovat seuranneet monet mannermaan kunnat, hankkineet itselleen melkoisen omaisuuden, pidättäen itselleen oikeuden uusien liikealojen, kuten raitioteiden, sähkövalaistuksen, juomaveden, vieläpä taudinsiemenistä puhdistetun sekä lapsenmaidoksi sopivan maidon hankinnan hoitamiseen.

Sillä tavalla hiljattain — muuten puhtaasti valtion kassan tarkoituksia silmällä pitäen — Belgian hallitus omisti itselleen ansaitsemattoman arvonnousun, joka johtuu Antwerpenin kaupungin ja merenrantaisten laitosten kehittymisestä, ostaen ennakolta, tekemättä tunnetuksi tarkotuksaan ja viljelyskelpoisen maan hinnasta useita tuhansia hehtaareja maata, joita se ryhtyy muuttamaan viljelysmaiksi.

Tällaisia esimerkkejä voisi esittää lukemattomia.

Mutta on yksi kohta, johon lienee hyödyllistä viitata, katsoen sen äärettömään tärkeyteen ja niihin suunnattomiin tuloksiin, joita *yhteisen omaisuuden säilyttämisen* järjestelmällinen politiikka tässä kohdin voisi antaa: tahdomme puhua omistusoikeudesta vesiputouksiin.

„Valkea kivihiihi“.

Tämä kysymys ei aina viimevuosiin saakka ollut sen tärkeämpi kuin kysymys kivihiihialueiden omistusoikeudesta ennen höyryn keksintöä. Mutta nytpä sähkön vuosisadalla alkaa „valkean kivihiihen“ hallintokausi. Pyreneiltä ja Alpeilta laskevat virrat, joilla ei näyttänyt olevan muuta yhteiskunnallista tehtävää kuin hurmata matkailijain silmiä, tulevat, ja ennenkaikkea lupaavat vastaisuudessa tulla, ehtymättömäksi voiman ja rikkauden lähteeksi.

Siitä alkaen vesiputouksien omistuskysymyksellä on tavaton merkitys.

Jäävätkö ne yhteiseksi omaisuudeksi? Tai myönnetäänkö ne päinvastoin — samoin kuin ennen on tehty ensin metsille, sitte hiilikaivoksille, yksityisille, käytettäväksi yksityisen edun mielihohteiden mukaisesti, muodostetaanko niistä kapitalistisia yksinoikeuksia, tullakseen samalla sekä työläisten että kuluttajien nylkemisen välikappaleiksi?

Ne ovat kysymyksiä, jotka eivät saisi jättää välinpitämättömäksi ainoatakaan sosialistia ja jotka väkisin herättävät nykyisten hallitustenkin huomiota, kun he huolehtivat tulevaisuuden turvaamisesta ja yhteisen omaisuuden tuhlaamisen estämisestä.

Emme tahdo siitä esimerkiksi mainita kuin Italiassa ja Sveitsissä hiljattain hyväksytyt lait yhteiskunnan oikeuksien vahvistamisesta vesivoimaan.

Italialainen laki ei esimerkiksi salli muuta kuin määrääkäsia lupia yleisten vesien käyttämiseen, määräten vuotuisen veron käyttöluvansaajien maksetta-

vaksi ja pidättää valtion rautateiden sähkövoimaan tarvittavan liikevoiman.

Samallaisia esityksiä on annettu Ranskan parlamentille. Varmaa on, että niistä keskustellessa sosialistinen puolue saa mainion tilaisuuden puolustaa yleistä etua niiden nylkyrihaluisia aatteita vastaan, jotka tahtovat valkean kivihiihen myöntämistä yksinoikeudeksi, kuten jo on musta kivihiihi myönnetty.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä kuin säilyttäen sen yhteisen omaisuuden, jota ei vielä ole luovutettu yksityisille ja pakkoluovuttaen ne teollisuudenhaarat, joissa on ristiriitaa työn ja omaisuuden välillä, voitaisi poistaa ne vaikeudet, joita tuotannonvälineiden kapitalistinen omistaminen tuottaa.

Valtiokapitalismi.

Mutta sosialismin vastustajat, jotka eivät voi käsitellä sosialismia muuna kuin valtiososialismina, väittävät, että kapitalistisen perintöoikeuden, voittoa-tavottelevan tuotannon, omistavien luokkien harjoittaman lisäarvon-anastamisen tuottamat epäkohdat katoavat vain tehdäkseen tilaa toisille yhtä suurille epäkohdille. He esittävät sosialismia vastaan kaiken sen arvostelun, jonka oikeudenmukaisesti voi kohdistaa yleisten laitojen nykyistä riistämistä vastaan, ja väittävät, että sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa yksityispääoman hirmuvallan sijaan tulisi valtion vielä raskaampi ja sietämättömämpi hirmuvalta.

Joka niin ajattelee, se osottaa tavatonta käsittämättömyyttä siitä, mikä muodostaa sosialidemokratian ydinolemuksen.

Totta kyllä, että niissä maissa, joissa eduskunnan tarkastusoikeus hallituksen toimintaan nähden ei ole pelkkä sana, sosialistit, kun on valittavana valtion yksinoikeuksien ja kapitalististen yksinoikeuksien välillä, pitävät yleensä parempina valtion yksinoikeuksia, jotka esim. rautateihin nähden takaavat muutamia etuisuuksia maan väestölle kokonaisuudessaan.

Samoin voi olla asianlaita muihin teollisuusaloihin nähden, joilla kapitalismi hävyttömästi nylkee kuluttajia, kuten kivihiiliteollisuuteen, polttimoihin, sokurin ja polttoöljyn valmistukseen nähden.

Mutta kukaan sosialisti ei ehdota yleiseen otettavaksi valtion haltuun, sen nykyisessä muodossa, s. o. porvarillisen valtion, kapitalistisen valtion haltuun, niiden tuotannonvälineiden omistusoikeutta, jotka nykyisin kuuluvat yksityiskapitalisteille. Se merkitsisi itse asiassa sitä, että osakeyhtiöiden tai trustien enemmän tai vähemmän hajanaisen kapitalismin sijaan tulisi keskitetty ja virkavaltainen valtiokapitalismi, joista voi saada jotenkin hyvän käsityksen esim. ajatteleamalla Venäjän viinamonopolia tai Italian ja Itävallan suolavuokraoloja.

Muuten on turvautuminen hallitsevaan porvaristoon omistavan porvariston pakkoluovutuksessa samaa kuin turvautuminen rosvojoukkojen päällikköihin pitääkseen kurissa varkaita. Ensimmäisenä ehdottomana edellytyksenä kapitalistisen omistusoikeuden korvaamiselle yhteiskunnallisella omistusoikeudella on se, että köyhälistö valtiollisesti pakkoluovuttaa porvariston, vallottaa porvaristolta valtiollisen vallan, lyhyesti sanoen nykyisen valtion muuttuminen sosialistiseksi valtioksi.

Rientäkäämme lisäämään, että *sosialistisessakaan valtiossa ei tulisi kysymykseen uskoa valtiolle, sikäli kuin se on hallinnon elin, tehtävää, johon se ei ole ensinkään omiaan, nimittäin yhteisomaisuuden tuotannollista käyttämistä teollisuuden, maanviljelyksen tai muilla aloilla.*

Jos sosialismin lopullisena tarkoituksena todella olisi muuttaa kapitalistiset yritykset laajaksi monihaaraiseksi valtion virkamiesten yksinvaltaisesti ja virkavaltaisesti johtamaksi koneistoksi, olisivat sosialidemokratit ensimmäisiä vastustamaan sosialismia.

Mutta puhumatta muusta, on selvää, että tällainen kaikkien suurten teollisuusyritysten suoranainen johto jonkin keskusviraston kautta kohtaisi voittamattomia vaikeuksia. Yhteistä työkoneistoa ei siis sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa suinkaan hoitaisi valtio, tämän sanan ahtaammassa merkityksessä, vaan työläiset itse yhdessä, yhtyneinä ja järjestyneinä.

Valtiovaltio ja teollisuusvaltio.

Nykyään huomaamme muuten kaikissa valtion harjottamissa teollisuusyrityksissä *pyrkimyksen erottamaan valtiovaltion teollisuusvaltiosta*, luomaan työnjärjestön, joka antaa yleisille yrityksille enemmän tai vähemmän täydellisen itsenäisyyden keskusvaltaan nähden.

Siten on laita esim. Sveitsissä, jossa liittoutuneiden rautateiden johtoa ei ole uskottu, kuten Saksassa tai Belgiassa, hallintovirkamiehelle, vaan teknikolle, jota pyritään pitämään niin täydellisesti kuin suinkin

poikessa politillisesta agitatsioonista ja politikan virtauksista.

Samoin on asianlaita Preussin valtiorahaston hiili-kaivosten Sarren seudussa, joiden järjestelmää ranskalainen, vallan sensuuntaisten valtion yritysten viholinen, insinööri Weiss, kirjasessaan valtion hallussa olevista kaivoksista arvostelee seuraavin sanoin:

„Tarkastettuna kokonaisuudessaan, johtaa kaivoksia vankka järjestö, joka tekee mahdolliseksi teollisen kilpailun paraitenkin johdettujen yksityisten yritysten kanssa. Meidän on velvollisuutemme tunnustaa, että huolimatta siitä, mitä sanotaan Preussin korpraalivallasta, ei kaivoksien hallinto mitenkään ole järjestetty kaikkivaltaisten keskuslaitoksien alaiseksi. Vastuunalaisuus on tarkoin määriteltyä; toimeenpanevilla johtajilla on laaja aloteoikeus.

„Tarkastusjohtajat ovat Sarrebrückin keskusjohtokunnan alaisina tarkastuksessaan aivan itsenäisiä, vaikka vastuuvollisia; heidän itsenäisyytensä on tavattoman paljon suurempi kuin yksityisten yhtiöiden johtavien insinöörien. Heidän apunaan oleva henkilökunta on hyvin harjotettua ja lujilla siteillä kaivokseen kiinnitettyä.

„Tätä vankkaa järjestystä saa Preussin valtio, joka hoitaa maailman suurinta koivosomaisuutta, kiittää siitä, että on saavuttanut mitä *loistavimpia tuloksia*, huolimatta niistä vaikeuksista, joita ehdottomasti ilmenee kaikessa valtion liikkeenhoidossa.“

Tarpeetonta on lisätä, että meillä ei ole nauretavaa aikomusta esittää Preussin valtiokassan liikkeenhoitoa malliksi siitä, mikä työn järjestelmä voisi olla

sosialistisessa yhteiskunnassa. Sarren hiilikaivoksissa työskentelevät työläiset valittavat, ja hyvällä syyllä, että heille maksetaan liian huonoa palkkaa ja että he ovat vähemmän vapaita kuin yksityisten yhtiöiden kaivostyöläiset. Teollisuuden harjottajat, yhtähyvin kuin hiilenkuluttajat, valittavat, että valtio nylkee heitä yhtä paljon, tai miltei yhtä paljon, kuin kapitalistit. Liikkeen ja johdon itsenäisyydellä on ahtaat rajansa yrityksen valtionrahaston etuja silmällä pitävässä luonteessa, velvollisuudessa tuottaa lisiä valtionvaroihin.

„Voidakseen saada“, sanoo vielä insinööri Weiss, „mahdollisimman hyviä tuloksia valtion liikeomaisuudesta, täytyisi luopua entisestä, valtion tulo- ja menoarvion yhtenäisyyden aatteesta ja suoda kaivoslaitokselle oma yksilöllisyytensä siten, että sen sallittaisi luoda vararahastoja ja heikentää tai suurilla töillä edelleen kehittää kaivosliikettä. Se toimenpide antaisi uuden eloisuuden Sarren alueen muutenkin sangen kukoistavalla teollisuudelle.“

Kaiken kaikkiaan: ainoa seikka, joka meillä on merkittävänä Preussin hallituksen kokeista harjottaa valtiososialismia — muuten ennenkaikkea tarkotuksessa saada lisävaroja valtiokassaan — on se, että nykyisessäkin muodossaan yleisiä suuria liikeyrityksiä edullisesti voi verrata suuriin kapitalistisiin yrityksiin.

Varmaa on, että niissä maissa, missä kansanvaltan vaikutus on rajotettu, valtion liikkeissä työskentelevät työläiset usein ovat huonossa asemassa, useinpa huonommassa kuin yksityisissä yrityksissä.

Mutta jos puhutaan yhteiskunnallisesta järjestelmästä, jonka vallitessa työläiset, sen sijaan että olisi-

vat porvarivaltion sorron alaisina, itse olisivat yleisten laitosten isäntiä, jossa valtion hallinnollinen toiminta olisi rajotettu pienimpään mahdolliseen määrään, jossa teollinen toiminta tapahtuisi tuottajain liittojen johdolla: niin eikö ole selvää, että niitä vastaväitteitä, joita tehdään nykyiseen valtioon nähden, ei voisi sovittaa uuteen järjestelmään?

Mutta, jos voikin kiistellä miten pitkälle hyvänsä sosialististen periaatteiden yksityiskohtaisesta soveltamisesta tulevassa yhteiskunnassa, on vaikeata väittää, ettei yhteiskunnallinen kehitys käy sosialistiseen suuntaan; toiselta puolen valmistaa työläisten valtiollinen toiminta järjestyneen köyhälistön toimittamaa valtiollisen vallan vallotusta; toiselta puolen muodostaa heidän taloudellinen toimintansa, — ammatillinen ja osuustoiminnallinen — jo nykyisessä yhteiskunnassa sopimuksenluontoisia suhteita, jotka ovat määrättyjä tulevaisuudessa korvaamaan kapitalistiselle yhteiskuntajärjestelmälle luonteenomaisen hallintotavan.

IV. TUOTTEIDENJAKO.

Otaksukaammepa nyt, että kehitys sosialismiin olisi saavuttanut päämääränsä. Pääasialliset tuotannonvälineet kuuluvat yhteiskunnalle. Nyt eivät enään johda tuotantoa kapitalistit, vaan työläiset, ryhmittyneinä itsenäisiksi yleisiksi yhdyskunniksi. Niiden päämääränä ei enään ole mahdollisimman paljon voiton saavuttaminen, vaan mahdollisimman suuren tuotemäärän valmistaminen. Miten tapahtuu näissä oloissa *yhteiskunnallisen työn tuotteiden jako?*

Utopinen sosialismi ja tosioloinen sosialismi.

Tämän kysymyksen vastaamistavassa osottautuu ehkä selvimmin utopisen, haaveellisen, sosialismin ja tosioloisen sosialismin ero.

Itse asiassa on kaikkien utopistien tärkeimpänä tehtävänä löytää yleisesti ja ehdottomasti soveltuva kaava, joka kerta kaikkiaan järjestää tuotteidenjakamisen tavan työläisten ja yhteisön jäsenien kesken.

Toiset eivät tahdo välittää kuin suoritetusta työstä; toiset ajattelevat yksinomaan tyydytettäviä tarpeita. Jälkimmäiset ehdottavat, Krapotkinin lausetapaa käyt-

täen, *kasasta ottamista ja jakamista*. Edelliset vaativat jokaiselle työläiselle *oikeutta työnsä koko tuotteeseen*. Mutta itse asiassa ovat nämä molemmat kaavat ja kaikki niiden kaltaiset yht'aikaa sekä arvoisteltavia, jos niistä tahdotaan tehdä horjumattomia sääntöjä, että hyväksyttäviä, jos tyydytään niitä osittain sovelluttamaan jossain määrättyssä yhteiskunnallisessa järjestelmässä.

Kommunistinen kaava tuotteidenjaolle.

On esim. selvää, että kaikkien tuotteiden jakaminen seuraten kommunistista sääntöä: „Jokaiselle tarpeidensa mukaan“ ei ole mahdollinen muuten kuin sellaisessa yhteiskunnassa, jossa rikkauksia olisi yltäkyllin ja työläiset kyllin omantunnontarkkoja, ettei enään olisi tarpeen rajottaa jokaisen kulutusta tai etsiä työhönkiihotteita palkkojen erilaisuudesta.

Yksilöllinen kaava tuotteidenjaolle.

Toiselta puolen ei kaavaa: „Jokaiselle työnsä mukaan“, joka lopun lopultakin on kommunismin vastakohta, voisi sovelluttaa kuin sellaisessa yhteiskuntatilassa, jossa, jokaisen työläisen ollessa työnvälineidensä yksityisomistaja, olisi mahdollista tarkalleen määrätä jokaisen osa tuotannon kokonaisuudessa.

Mutta tämä mahdoisuus lakkaa siinä hetkessä, jolloin omaisuus tulee yhteiseksi ja tuotanto yhteiskunnalliseksi. Miten voisi esim. määrätä jokaisen eri työntekijän osan tuotteessa, joka vaatii pitkiä kuu-

kausia kestävän satojen tai tuhansien työläisten uutteen työn?

Mutta yksinpä otaksuen, että tämä määrääminen ei kohtaisi voittamattomia vaikeuksia, ei jako sittenkään voisi tapahtua tällä tavalla, ennakolta vähentämättä yhteisen työn tuotteista sitä, mikä välttämättömästi tarvittaisi yhteiskunnan yleisten tarpeiden tyydyttämiseksi tai ylläpitääkseen sairaita, raihnaita ja kaikkia niitä yhteisön jäseniä, jotka syystä tai toisesta olisivat kyvyttömiä työntekoon.

Voi siis pitää varmana, että sosialistisen yhteiskunnan vallitessa tuotteidenjako ei tapahdu yksinomaan tehdyn työn mukaan eikä tarpeiden mukaan, vaan yhdistäen kommunistisen kaavan: „Jokaiselle tarpeidensa mukaan“ ja yksilöllisen kaavan: „Jokaiselle työnsä mukaan“.

Mutta täytyisi luonnollisesti tarkoin tuntea jonkin määrätyn tuotantojärjestelmän teknilliset ja yhteiskunnalliset suhteet, voidakseen sanoa, miten nämä kaavat yhdistettäisiin, mikä on niiden myönnytyksien määrä, joita suostuttaisiin tekemään yksilöllisyydelle, jotta ei heikennettäisi tuottajien työintoa.

Pyrkimys tasa-arvoon.

Ainoa, mitä voi vakuuttaa, jos pitää silmällä yleisiä syitä, on se, että työläiset päästyään tuotannonvälineiden isänniksi saattavat vähimpään määräänsä ne usein julkeat erilaisuudet, joita kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa on eri töiden palkkauksessa.

Muutamia vuosia sitten voi Liittoneuvoston lehti Sveitsin rautateiden päälinjojen ostosta puhuttaessa tähän nähden lausua seuraavaa:

„Yksityiset yhtiöt ovat luonnollisesti taipuvaisia mahdollisimman mukaan vähentämään henkilökuntakustannuksia; kaikilla on erittäinkin sääntönä palkita kovin hyvin muutamia ylempiä toimia ja sen sijaan säästää alemman palveluskunnan palkoissa, jonka lukuisiin palkkoihin on suuremmat menot.“

Vastakkainen taipumus on päinvastoin vallalla kansanvaltaisten kuntain ja valtioiden yleisiin virkoihin nähden ja vieläkin enempi osuustoiminnallisissa yhteisöissä, joita joltain kannalta voi pitää sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän edeltäjinä, joskin muuten puutteellisina.

Brüsselin Kansantalon toimeenpaneva johtaja esim., jonka talon leipomossa valmistetaan leipää kahdeksankymmenelletuhannelle perheelle, saa palkkaa neljäntuhatta markkaa vuodessa, se on vähän enemmän kuin kaksi kertaa sen, mitä ansaitsee leipuri ja leivänkantaja, joiden palkka on 5 markkaa 50 penniä päivältä, paitsi sitä $2\frac{1}{2}$ prosentin osuutta voitosta, joka jaetaan henkilökunnalle.

Missä määrin tällaista erilaisuutta on olemassa vielä sosialistisenkin yhteiskunnan vallitessa? Pidetäänkö lukua, niinkuin nykyään, tehdyn työn laadusta ja luonteesta, vai sovelletaanko päinvastoin kaikkien töiden samanarvoisuuden periaatetta?

Se riippuu silmännähtävästi toiselta puolen yhteiskunnan tuotannollisten voimien kehitysasteesta, toiselta puolen työläisten kehitysasteesta.

Kommunismien edistykset.

Mutta joka tapauksessa on varmaa, että nämä kysymykset tuotteidenjaosta menettävät suuren osan siitä merkityksestä, mikä niillä on nykyään.

Kapitalistisessa yhteiskunnassa joutuu itse asiassa kaikki yhteiskunnallisen työn tuottama lisäarvo jaettavaksi yksityispääoman omistajille; vasta tämän jakamisen jälkeen sekaantuu valtio asiaan, ottaakseen verojen muodossa julkisten laitosten toimintaan välttämättömät varat, ja jakavat kapitalistit tulonsa kahteen osaan, käyttäen toisen tuottamattomaan kulutukseen, toisen sen pääoman lisäämiseen, jota he käyttävät työssä.

Sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa päinvastoin ei olisi kysymystä kuin yhteiskunnallisen työn tuottaman yliarvon suhteellisesti pienen osan jakamisesta. Ennenkuin tätä yliarvoa jaetaan yksilöjen kesken, vähentää yhteiskunta siitä ensin aina osan, joka välttämättömästi tarvitaan tuotannon edelleen kehittämiseksi, niiden työläisten palkkaukseen, jotka suoranaisesti eivät ota osaa aineelliseen tuotantoon, ja julkisten laitosten ylläpitoon, jotka ilmaiseksi ovat kaikkien kansalaisten käytettävänä.

Mutta yhteiskunnassa, jossa kommunististen aatteiden vaikutus olisi yhä kasvamassa, rajoittaisivat nämä yhteisen hyvän vuoksi pidätetyt määrät yhä enemmän yksilöjen kesken toimitettavan jaon alaa.

Jos otaksutaan olevan yhteiskunnan, joka itse järjestäisi yhteistahdon toiminnalla tuotannonvälineidensä kehityksen, joka tunnustaisi kaikille työläisille

samoin kuin kaikille työkyvyttömille *saman* oikeuden välttämättömien tarpeidensa tyydyttämiseen, joka järjestäisi maksuttomasti lasten opetuksen ja ylläpidon, asunnot, valon ja lämmön, juomaveden jaon, kirjeiden, matkustajien ja tuotteiden kuletuksen, sanalla sanoen kaikki yhteiskunnallisen elämän toimet, jotka vastaavat yleisiä, selvästi kaikille yksilöille samoja tarpeita: eikö olekin selvää, että tämäntapaisessa, kokonaan kommunististen aatteiden elähyttämässä yhteiskunnassa yksilöllisen tuotteidenjaon kysymyksellä — esim. siihen nähden, onko pidettävä silmällä tehdyn työn laatua tai määrää — on oleva vain suhteellisesti toisarvoinen merkitys?

Sellainen on jo jossain määrin — palaamme vielä kerran siihen, lausuaksemme ajatuksemme vielä käsitettävämmiin — sosialistisissa osuuskunnissa voimassa oleva jakotapa.

Tuotteidenjako osuuskunnissa.

Brüsselin kansantalossa takaavat säännöt, ennenkuin ryhdytään voitonjakoon, talon liikkeessä palveleville työläisille normalipalkan, Työväenpuolueen ryhmille huoneustot, lämmön ja valon, sairaille jäsenille jokapäiväisen leivän ja ilmaiset lääkkeet, taide-, opetus-, kasvatus- ja agitatsiooniosastoille varoihin nähden suhteellisia apumaksuja; ja vain vasta nämä erät suoritettua, päätettyä vararahastoon siirrettävät, kuoletuksiin ja työkalustoon tarvittavat summat, jaetaan jällelle jäävä osa osuuksien omistajien kesken.

Tuotteidenjako sosialistisessa yhteiskunnassa.

Samoin sosialistisessa valtiossa vasta tyydytettyä kaikki yleistä hyvää tarkoittavat tarpeet, vakuutettua olemassaolonoikeuden kaikille yhteiskunnan jäsenille, voi tuotteiden tai paremmin sanoen tuotteiden arvojen ylijäämä joutua erikseen yksilöille jaettavaksi.

Siinä määrin kuin olisi tuotannon kannalta nähdessä yhteiskunnallisesti hyödyllistä antaa erikoisia etuja muutamille työläisille tai muutamille työläisryhmille, kiihottaakseen heidän työintoaan ja -voimaansa, ei mikään estäisi sosialistista yhteiskuntaa ottamasta muodossa taikka toisessa käytäntöön erilaisuuksia työpalkoissa.

Sosialismi ei siis välttämättömästi merkitse kaikkien työläisten täydellistä tasa-arvoisuutta.

Ja se seikka sallii meidän vastata siihen kulu-neeseen väitteeseen, että sosialistisessa yhteiskunnassa kaikki tahtoisivat työskennellä helpoimmissa ja miellyttävimmissä ammateissa. Väitetään, että täytyisi käyttää pakkoa saadakseen työvoimat oikein jaetuiksi eri ammattien kesken: puhdistustyöt olisivat pakollisia kuten nykyisin sotapalvelus.

Huomauttakaamme ensinnä, että sinä päivänä, jona asianlaita olisi sellainen, olisi sangen pian tehty tarpeelliset keksinnöt vähentääkseen „vastahakoiset työt“ sangen vähiin. Mutta saadakseen vastauksen väitteeseen koko sen laajuudessa, niin yleismerkityksellisenä kuin se suinkin voi olla, eikö ymmärretä, että tässä kohden sosialistisella yhteiskunnalla olisi

käytettävänä samat keinot kuin kapitalistisella yhteiskunnalla?

Mitä tapahtuu nykyään, kun jollain teollisuusalalla on liian paljo työläisiä? Palkat laskevat. Ne kohoavat päinvastoin, jos heitä on liian vähän. Sama keino olisi käytettävänä sosialistisen yhteiskunnan vallitessa: kun yleisiin tarpeisiin menevät välttämättömät erät olisi yhteiskunnan kokonaistulosta vähennetty ja määrätty pienin palkka maksettu, määrättäisi kunkin osa jälellä olevasta summasta, ja olisi se sitä pienempi, mitä mieluisemmassa työssä asianomainen olisi. Siten siis niissä ammateissa, joissa olisi liikaa työläisiä, maksettaisiin suhteellisesti vähän palkkaa; niissä ammateissa, joissa olisi liian vähän työläisiä, epäkiitollisissa tai vaarallisissa tehtävissä, saisivat työläiset suuremman palkan. Ei olisi kuin yksi ero ja se vallan sosialismin eduksi: nykyään on yleensä ammattiopetuksen puutteellisuuden vuoksi siirtyminen toisesta ammatista toiseen tavattoman vaikeata, mitä sosialistisessa valtiossa suuressa määrin voisi välttää.

Pitäisikö minun koettaa käydä pitemmältä tutkimaan kysymyksiä, joita herää työn järjestämisestä sosialistisessa yhteiskunnassa; pitäisikö tutkia esim. miten ja missä määrin työläiset yhdessä ottaisivat osaa liikkeen hallintoon ja johtavan henkilökunnan määräämiseen? Sellaiseen ryhtyminen osottaisi, etten tiedä, että sellaisten seikkojen selitys välttämättömästi vaihtelee, riippuen ajasta, paikasta teollisuudenalasta, työläisten henkisen ja siveellisen kehityksen määrästä.

Yhtä tärkeitä kuin on olla tarkka ja käytännöllinen, silloin kun on kysymyksessä ne toimenpiteet, joihin huomenna ryhdytään, yhtä huimapäistä ja pohjatonta olisi tahtoa ennakolta laatia yksityiskohtaista suunnitelmaa järjestelmästä, josta vasta ääri-
viivoja voi yhteiskunnallisen taivaan rannalla erottaa.

V. LOPPUKATSAUS JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.

Kaiken kaikkiaan: päästäkseen selville siitä, mitä on sosialistinen yhteiskuntajärjestelmä, täytyy ensin tarkkaan tuntea kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän pääasiallinen luonne.

Kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä.

Kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa eivät työläiset ole tuotannonvälineidensä omistajia. Jos mielivät elää, on heidän pakko myydä ainoa tavara, mikä heillä on: työvoimansa. Kapitalistit, jotka tämän työvoiman ostavat, käyttävät sitä siten, että se tuottaa heille ostohintansa (palkan) suuruisen arvon ynnä lisän, jonka he anastavat ilmaiseksi (lisäarvon). Mutta tuodakseen ilmi tämän lisäarvon, täytyy heidän muuttaa se voitoksi, myymällä valmistetun tavaran. Ja kun yleisesti jokaisen eri kapitalistin voitot pyrkivät olemaan samat samalle tuotannollisesti käytetylle pääomalle, näyttää meistä kapitalistinen yhteiskunta kokonaisuudessaan laajalta osakeyhtiöltä, jonka voitot jaetaan suhteellisesti sen mukaan, mikä osa kullakin on ollut.

Sosialistinen yhteiskuntajärjestelmä.

Sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa sitä-vastoin tulevat työläiset olemaan tuotannonvälineidensä omistajia. He muodostavat kaiken kaikkiaan yhteis-toiminnallisen yhteisön, jossa jäseninä ovat jonkin maan tai laajemman tai ahtaamman piirin työläiset ja jolla on yhteiskunnallisena omaisuutenaan kaikki tuotannolliset työvälineet tai ainakin kaikkien suurten teollisuushaarojen tuotannolliset työvälineet ja jossa kaikki jäsenet, ollen samalla tuottajia ja kuluttajia, suorittavat henkisen tai ruumiillisen työnsä, valitsevat suoraan tai välillisesti johtajansa ja toimitsijansa ja tuottavat kaikki tavarat, kaikki käyttöarvot, jotka ovat välttämättömiä heidän tarpeidensa tyydyttämiseksi.

Siinä se, mitä jotenkin varmasti voimme sanoa siitä, millainen on tuleva yhteiskunnallinen järjestelmä.

Mitä tämän järjestelmän yksityiskohtiin tulee, kieltäydymme, Marxin esimerkkiä noudattaen, „tekemästä reseptejä tulevaisuuden kattilojen keitoksia varten“.

Meidän olisi kyllä ollut monen muun perästä helppo luoda enemmän tai vähemmän hurmaava kuva siitä, minkälaiseksi tahtoisimme *tulevaisuudenvaltion*. Niillä, joiden mieli vaatii tämäntapaisien kysymysten selvittelyä, ei muuten ole muuta vaivaa kuin valita Bellamyn nerokkaiden esityksien, William Morrisin herkullisen runollisten kuvitelmiä ja Anton Mengerin „lainopillisen sosialismin“ välillä.

Mutta kun he ovat tutkineet nykyaikaisten utopistien sarjan kauttaaltaan, osottaa jo kuviteltujen

käsitteiden erilaisuuskin heille niiden oleellisesti yksilöperäisen luonteen.

Emme muuten mitenkään tahdo kieltää näiden kirjallisten tuotteiden todellista arvoa: ne tekevät miellyttävässä muodossa käsitettävämmiksi ajatellut järjestelmät; ne vastaavat tuhansiin yksityiskohtaisiin vastaäitteihin, joita kuuluu vanhoillisten huuilta; ne totuttavat ajatustamme liikkumaan vapaasti porvarillisen maailman olojen ulkopuolella; mutta ne eivät saisi väittää ennakolta meille kuvaavansa kaikkia sen yhteiskunnallisen tilan yksityiskohtia, jonka vallitessa työläiset tulevat olemaan samalla valtiollisen vallan ja yhteisen työkoneiston isäntiä.

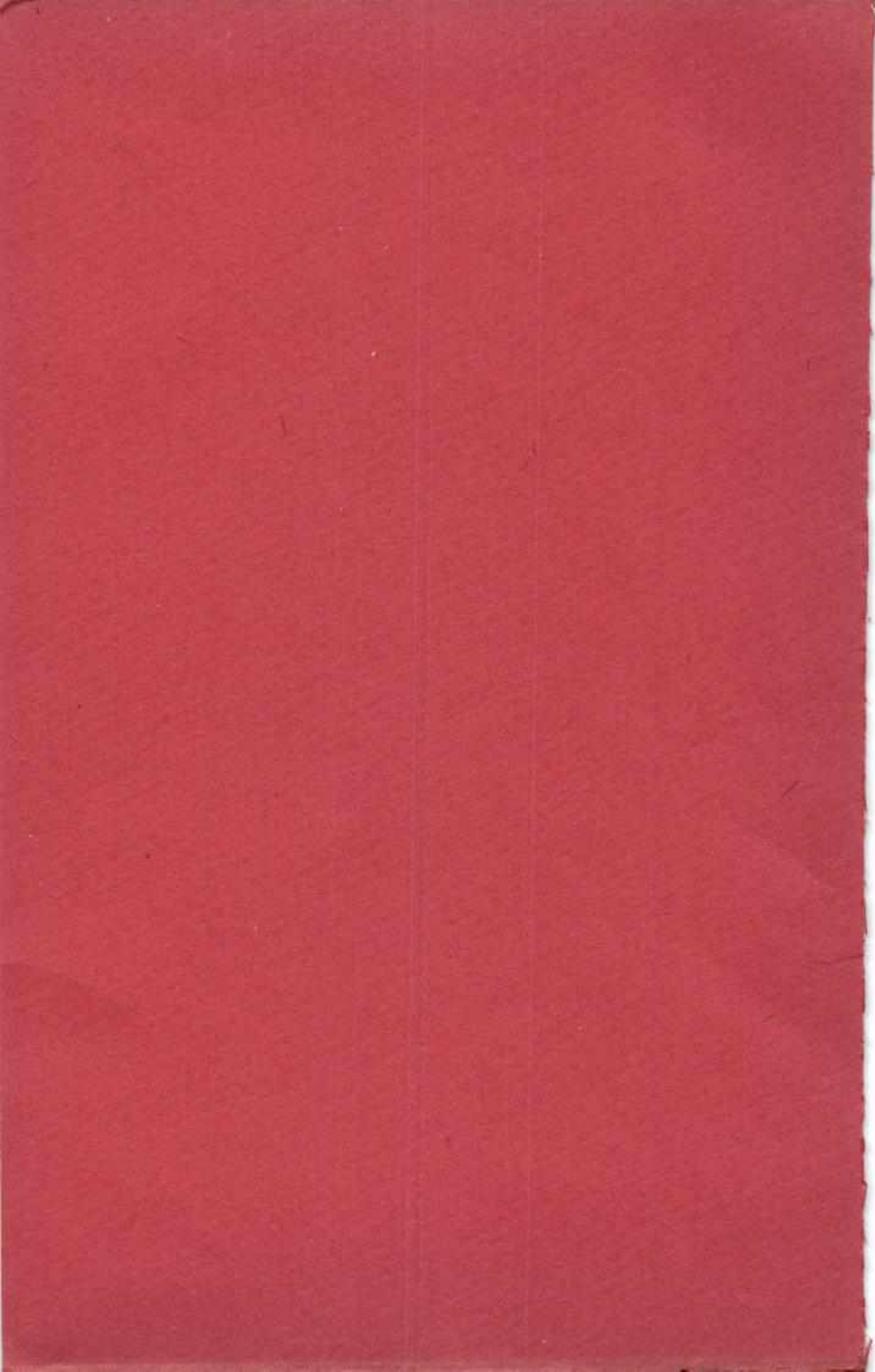
Meidän aikamme oppineet esittäkööt järjestelmiä, tulevaisuuden työläisten osana on oleva niiden soveltaminen todellisuuteen.

SISÄLLYSLUETTELO:

	Sivu
I. JOHDANTO	5
Yksityisomaisuus ja yhteisomaisuus	5
II. PÄÄMIEN KESKITTÄMINEN	8
Omistuksen eri muodot	8
1:ksi. Yksityisomistus	9
2:ksi. Yhteistoiminnallinen omistus	10
3:ksi. Yhteiskunnallinen omistus	11
Erfurtin ohjelma	11
Teollisuuden keskittyminen	13
Osakeyhtiöjärjestelmän edistyminen	15
Kapitalistinen perintöoikeus	16
Palkkajärjestelmän epäkohdat	17
Kappaletyö	18
Päämien keskittyminen ja maanviljely	20
Toimettomat kapitalistit	22
Voittoa tavoitteleva tuotanto	23
Kapitalismista aiheutuvat tuotannolliset vaikeudet	25
III. SOSIALISMIN SOVELLUTTAMINEN	28
Työtätekemättömät omistajat ja omaisuudettomat työntekijät	28
Sosialismi ja pikkuomaisuudet	28
Kapitalistien omaisuuden pakkoluovutus	30
Perintöoikeuden muuttaminen	31
Epäsuora pakkoluovutus	32
Yhteisen omaisuuden säilyttäminen	33
„Valkea kivihiili“	36

Valtiokapitalismi	37
Valtiovaltio ja teollisuusvaltio	39
IV. TUOTTEIDENJAKO	43
Utopinen sosialismi ja tosioloinen sosialismi	43
Kommunistinen kaava tuotteidenjaolle	44
Yksilöllinen kaava tuotteidenjaolle	44
Pyrkimys tasa-arvoon	45
Kommunismien edistykset	47
Tuotteidenjako osuuskunnissa	48
Tuotteidenjako sosialistisessa yhteiskunnassa	49
V. LOPPUKATSAUS JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	52
Kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä	52
Sosialistinen yhteiskuntajärjestelmä	53

Hinta 60 p.